

ಸಂವಾದ ಮಾಡಲು, ವಸ್ತುವಿಶೇಷ, ವಿಷಯಗಳು, ಜರುಗಿದ ಘಟನೆಗಳು, ಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಫಲಿತಾಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಲು, ಇತರರೊಡನೆ ಚರ್ಚೆಮಾಡಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮುಕ್ತ ಅವಕಾಶ ಕೊಡಬೇಕು. ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿ ವಾಸ್ತವಿಕ ನೆಲಗಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಹೊಸ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಲು, ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು, ಯೋಜನೆ (ಪ್ಲಾನಿಂಗ್) ಮಾಡಲು ಅವರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಬೇಕು. ಕುಟುಂಬ ಅಥವಾ ಸಮಾಜದ ಯಾವುದೇ ವಿಚಾರ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಸತ್ಯದ ಒರೆಗಲ್ಲಿಗೆ ತಿಕ್ಕಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಡಬೇಕು. ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡದೇ, “ನಾವು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳು ಅಥವಾ ಮಾಡು” ಎಂದು ಖಂಡಿತ ಹೇಳಬಾರದು.

ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕಂದಾಚಾರಗಳನ್ನು ಕುಟುಂಬದವರು ಬಿಡಬೇಕು. ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮೂರ್ಖತನದ, ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಾದರಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಸಮಸ್ಯೆ, ಕಷ್ಟ-ನಷ್ಟ ಸೋಲುಗಳುಂಟಾದಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿವಾರಿಸಬೇಕು, ನಿಭಾಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಡಬೇಕು. ‘ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯೇ ಶಿಕ್ಷಣವಲ್ಲ, ಮಾಹಿತಿಯ ಸದ್ಬಳಕೆಯೇ ಶಿಕ್ಷಣ’ ಎಂಬುದನ್ನು ಪೋಷಕರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಜ್ಞಾನದ ಸದ್ಬಳಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಬೇಕು.

ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ

ಸಂತೋಷ-ದುಃಖ, ಧೈರ್ಯ-ಭಯ, ಶಾಂತಭಾವ-ಸಿಟ್ಟು, ನಾಚಿಕೆ-ಜಿಗುಪ್ಸೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಭಾವನೆಗಳು ನಿತ್ಯವೂ ನಮ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ, ಎಷ್ಟು ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕು, ಯಾವಾಗ, ಎಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಬಾರದು ಎಂಬುದನ್ನು ಬೆಳೆಯುವ ಮಕ್ಕಳು ಕಲಿಯಬೇಕು. ಅಂತಹ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಇತರರಿಗೆ ತೊಂದರೆ, ಮುಜುಗರ, ಹಿಂಸೆಯಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಬಾರದು. ಹಾಗೆಯೇ ಭಾವನೆಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆ ಮಾಡದೆಯೇ, ಅವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡಲೂಬಾರದು. ಭಾವನೆಗಳ ಹತೋಟಿ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತ ರೀತಿಯ ಪ್ರಕಟಣೆಯನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಕಲಿಯಬೇಕು. ಭಾವೋದ್ವೇಗಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಾತು, ವರ್ತನೆ ಅಸಹಜವಾಗುತ್ತದೆ, ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಬಚ್ಚಿಟ್ಟ ನಕಾರಾತ್ಮಕ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ದೇಹದ ಆರೋಗ್ಯ ಕೆಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ನಾವು ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞರಂತಿರುವುದನ್ನು ಕಲಿಯ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹದಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಮಕ್ಕಳು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಭಾವೋದ್ವೇಗಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ. ವಿವರೀತ ದುಃಖ, ಭಯ, ಸಿಟ್ಟು, ಅಸೂಯೆ ಮತ್ತು ಕೀಳರಿಮೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಭಾವನೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಅವರ ಮಾತು, ವರ್ತನೆ, ಕ್ರಿಯೆ-ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ಅಸಹಜವಾಗಿದ್ದು ತೊಂದರೆಗೆ ಈಡುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಆಕ್ರಮಣಶೀಲತೆ, ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ, ಹಿಂಸಾಚಾರ ಇತ್ಯಾದಿ ದುರ್ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮದ್ಯ ಮಾದಕವಸ್ತುಗಳ ಸೇವನೆಯನ್ನು ನಾವು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಭಾವನೆಗಳ ಹತೋಟಿ ಮತ್ತು ಯೋಗ್ಯ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕುಟುಂಬದವರೇ ಹೇಳಿಕೊಡಬೇಕು. ಈ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕುಟುಂಬದವರೇ ಮಾದರಿಯಾಗಬೇಕು. ಹೆಚ್ಚು ಸಕಾರಾತ್ಮಕ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು, ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪ್ರೀತಿ-ಮಮತೆ, ಸ್ನೇಹ-ದಯೆ, ಸಹಾನುಭೂತಿಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ನೀಡಿ, ಅವರೂ ಈ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಸೂಕ್ತ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಬೇಕು. ನಕಾರಾತ್ಮಕ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿಭಾಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಹೇಳಿಕೊಡಬೇಕು.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ

ಮಗು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಸಮಾಜದೊಡನೆ ವ್ಯವಹರಿಸಿ, ತನ್ನ ಬೇಕುಬೇಡಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಂಡು, ಕೊನೆಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತ್ಯಕಾಣಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಅದಲ್ಲದೆ, ನಿತ್ಯವೂ ನೂರಾರು ಜನರ ಜೊತೆ ಸಂಬಂಧ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತಂದೆತಾಯಿ, ಮಕ್ಕಳು, ಸೋದರಸೋದರಿ, ಸ್ನೇಹಿತ, ಮಾಲೀಕ, ನೌಕರ, ಮಾರಾಟಗಾರ, ಗ್ರಾಹಕ ಮುಂತಾದ ಹಲವಾರು ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿಭಾಯಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಆಯಾ ಪಾತ್ರಗಳ ಹಕ್ಕುಬಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪಾಲಿಸಬೇಕು. ಸಮಾಜದ ರೀತಿನೀತಿ, ಕಾನೂನು ಕಟ್ಟಳೆಗಳನ್ನು ಮನಸಾರೆ ಅನುಸರಿಸಬೇಕು. ಕಾನೂನು ಭಂಗಮಾಡದೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ, ಅದರಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು. ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಪರಹಿತಕ್ಕೆ ಗಮನ

ಕೊಡಬೇಕು. ಕುಟುಂಬದ ಒಳಗಡೆ ಮತ್ತು ಹೊರಗಡೆಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಮನೋಭಾವದ ಜನರೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಬಾಳುವುದನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು. ಇತರರನ್ನು ಅವಮಾನಿಸುವುದು, ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ನೋಡುವುದು, ಹಿಂಸಿಸುವುದನ್ನು ಖಂಡಿತ ಮಾಡಬಾರದು. ಲಭ್ಯವಿರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಹಂಚಿಕೊಂಡು, ಬಳಸಬೇಕು. ಈ ಬಗೆಯ ಅಗತ್ಯವಾದ, ಸಜ್ಜನಿಕೆಯ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬದ ಪಾತ್ರ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದು. ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ತನೆಗೆ ಕುಟುಂಬ ಅಥವಾ ಮನೆಯೇ ಮೊದಲ ಪಾಠಶಾಲೆ. ಅನಂತರ ಶಾಲೆ-ಕಾಲೇಜು ಮತ್ತಿತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ತನ್ನಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಇತರರೊಂದಿಗೆ ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಗುವಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಡಬೇಕು. ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಜಗಳ, ಮನಸ್ತಾಪ, ದ್ವೇಷಗಳನ್ನು ಮಾಡದೆ ಸ್ನೇಹದಿಂದಿರಲು ಅದಕ್ಕೆ ಕಲಿಸಬೇಕು. ದೀನ, ದುರ್ಬಲ, ರೋಗಿ, ಅಂಗವಿಕಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ನೆರವಾಗಲು ಹೇಳಿಕೊಡಬೇಕು. ಇತರರನ್ನು ಶೋಷಿಸುವುದು ತರವಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಬೇಕು. “ನನಗಾಗಿ ಸಮಾಜ” ಎನ್ನುವ ಬದಲು, “ಸಮಾಜಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು” ಎಂಬ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಮಗು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ನೈತಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ

ಬೆಳೆಯುವ ಮಗುವಿಗೆ ಯಾವುದು ಸರಿ ಯಾವುದು ತಪ್ಪು, ಯಾವುದು ಧರ್ಮ ಯಾವುದು ಅಧರ್ಮ, ಯಾವುದು ನ್ಯಾಯ ಯಾವುದು ಅನ್ಯಾಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಸರಿಯಾದ, ನ್ಯಾಯಯುತವಾದ, ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡಬೇಕು. ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಅನೀತಿಯುತ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು, ಕೆಲಸ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಸ್ವತಃ ಶಿಸ್ತನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು, ಋಜುಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕು. ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ನೀತಿನಿಯಮಗಳನ್ನು ಸ್ವಸಂತೋಷದಿಂದ ಪಾಲನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಸನ್ನಿವೇಶ, ಸಂದರ್ಭಗಳು ನಿಯಮಭಂಗ ಮಾಡಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದರೂ, ಹಾಗೆ ಮಾಡದೆ, ಕಷ್ಟನಷ್ಟವಾದರೂ ಹಿಂಜರಿಯದೆ, ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯಬೇಕು. ನೈತಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅಸ್ತಿಭಾರ ಹಾಕಿ, ಅದರ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಕಟ್ಟುವಲ್ಲಿ ಮಗುವಿಗೆ ಕುಟುಂಬದವರೇ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಗಳಾಗಬೇಕು. ಅನೇಕ ಬಾಲಾಪರಾಧಿಗಳ ಅಪರಾಧಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಕುಟುಂಬದವರೇ ಕಾರಣ ಎಂದು ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಒಡೆದ ಕುಟುಂಬಗಳು, ದಾಂಪತ್ಯ ವಿರಸ, ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಸದಾ ಅಪನಂಬಿಕೆ, ದ್ವೇಷ, ತಿರಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಬದುಕುವುದು, ಮದ್ಯ-ಮಾದಕವಸ್ತುಗಳ ಸೇವನೆ, ದೊಡ್ಡವರೇ ಅಪರಾಧ ಮಾಡುವುದು - ಈ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಮಕ್ಕಳು ಕ್ರೂರಿಗಳೂ, ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳೂ, ಅಪರಾಧಿಗಳೂ ಆಗುತ್ತಾರೆಂಬುದು ವಾಸ್ತವಿಕ ಸತ್ಯ.

ಬಹುಮಾನ-ಶಿಕ್ಷೆ ಸಿದ್ಧಾಂತ

ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವೂ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನಡೆನುಡಿ, ಕ್ರಿಯೆ-ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೂ ಕುಟುಂಬದ ಇತರರನ್ನು ನೋಡಿ ಕಲಿಯುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತದೆ ‘ವರ್ತನಾ ವಿಜ್ಞಾನ’. ಯಾವ ನಡೆನುಡಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ, ಬಹುಮಾನ ಇರುತ್ತದೋ ಆ ನಡೆನುಡಿಯನ್ನು ಮಗು ಕಲಿಯುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಪುನಃ ಪುನಃ ತನ್ನ ನಡೆನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನೇ ಪ್ರಕಟಮಾಡುತ್ತದೆ. ಯಾವ ನಡೆನುಡಿ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗೆ ಬಹುಮಾನವಿಲ್ಲವೋ ಅಥವಾ ಶಿಕ್ಷೆ ಸಿಗುತ್ತದೋ, ನೋವು, ಕಷ್ಟನಷ್ಟ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೋ ಆ ನಡೆನುಡಿಯನ್ನು ಮಗು ಕೈಬಿಡುತ್ತದೆ. ಜೀವನಪರ್ಯಂತ ಇದೇ ರೀತಿಯ ವರ್ತನೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಒಳ್ಳೆಯ, ಯೋಗ್ಯ ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ಮಗು ಪ್ರಕಟಿಸಿದಾಗ, ಕುಟುಂಬದವರು ಅವನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕು; ಹೊಗಳಿ ಬಹುಮಾನ ನೀಡಬೇಕು; ಕೆಟ್ಟ ಮಾತು, ಅಯೋಗ್ಯ ಹಾಗೂ ಹಾನಿಕಾರಕ ಕ್ರಿಯೆ-ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರಿಸಿದಾಗ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬಾರದು. ‘ಬೇಡ’ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ, ಪುನಃ ಹಾಗೇ ಮಾಡಿದರೆ, “ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ” ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ಮಕ್ಕಳು, ಮನೆಯವರನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವರ್ತನೆಯನ್ನೂ ಅನುಕರಿಸುವುದರಿಂದ, ಕುಟುಂಬದವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾತು-ವರ್ತನೆ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಿರಬೇಕು. ಆ ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಾವೇ ಮಾದರಿಯಾಗಬೇಕು. ನೆನಪಿಡಿ - ಮಕ್ಕಳು ಒಳ್ಳೆಯವರು ಅಥವಾ ಕೆಟ್ಟವರಾಗುವಲ್ಲಿ, ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳು ಅಥವಾ ಪರಹಿತಚಿಂತಕರಾಗುವಲ್ಲಿ, ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಬದುಕಲು ಅಥವಾ ಅಶಿಸ್ತಿನ ಜೀವನ ನಡೆಸುವಲ್ಲಿ, ಸದ್ಗುಣಸಂಪನ್ನರಾಗಲು ಅಥವಾ ಅಪರಾಧಿಗಳಾಗುವಲ್ಲಿ, ಕುಟುಂಬ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಕುಟುಂಬವೇ ಮಕ್ಕಳ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಅಸ್ವಸ್ಥನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ಪುನಶ್ಚೇತನ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅವಧಿಯವರೆಗೆ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ನಂತರ ಮನೆಗೆ ಮರಳುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಯಿತು ಎಂದು ಆತನ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರು ನಿರಾಳವಾಗಿರುವಂತಿಲ್ಲ. ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಅಸ್ವಸ್ಥನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಪುನಶ್ಚೇತನ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯವರ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ. ಆತ, ಅಲ್ಲಿ ತನಗಿಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ನಿಯಮಾವಳಿಗೊಳಪಟ್ಟು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳು 'ವಿಷಯ ಪರಿಣತ'ರಿರುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಸೂಕ್ತ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿ, ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಮಾನಸಿಕ ತೊಂದರೆಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೊಳಪಡಿಸಿ, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಅವರಿಗೆ ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಆತ, ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಸೇವಿಸುವಂತೆ ಕೂಡ ಅವರು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಖಾಯಿಲೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ, ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಮಾತೃಗಳ ಸೇವನೆ ಮತ್ತು ಬಿಡುವಿಲ್ಲದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವರ್ತನೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಕ್ಷೀಣಿಸಿ, ಆತನನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಆತನಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಕ ಒತ್ತಡವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಸಂಗತಿಗಳ (Stress factors) ಮೂಲ, ಆತನ ಕುಟುಂಬದ ಹಾಗೂ ಸುತ್ತಲಿನ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಆ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಮರಳಿದ ಮೇಲೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ, ಆತನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಮರುಕಳಿಸಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ, ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಪುನಶ್ಚೇತನ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿಸಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಮೊದಲು, ಆತನ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರು ಕೆಲವೊಂದು ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧತೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಅಸ್ವಸ್ಥನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನನ್ನು ಪುನಶ್ಚೇತನ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಆತನ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರು ಅಲ್ಲಿನ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಮನೋವೈದ್ಯರು ಹಾಗೂ ಆಪ್ತಸಲಹೆಗಾರರೊಂದಿಗೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದಿರಬಹುದಾದ ಸುಧಾರಣೆಗಳ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಬೇಕು. ಕೇಂದ್ರದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ವೇಳಾಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಇತಿ-ಮಿತಿ ಹಾಗೂ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಆತನನ್ನು ಪುನಶ್ಚೇತನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಕೂಡ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿರುವ ತಮ್ಮ ಬಂಧುವಿನೊಡನೆ ದೂರವಾಣಿಯ ಮೂಲಕ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಪುನಶ್ಚೇತನ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಆಗಾಗ ಭೇಟಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಮನೋವೈದ್ಯರಾಗಲಿ, ಆಪ್ತಸಲಹೆಗಾರರಾಗಲಿ 'ಕೌಟುಂಬಿಕ ಆಪ್ತಸಮಾಲೋಚನೆ'ಗೆ ಕರೆದಾಗ ಕುಟುಂಬದ ಪ್ರಮುಖ ಸದಸ್ಯರು ತಪ್ಪದೆ ಹಾಜರಿರಬೇಕು. ಜಾತ್ರೆ, ಹಬ್ಬ ಅಥವಾ

ಅನೇಕ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಕ ಅಸ್ವಸ್ಥರಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥವರು ಕಿರಿಯರಾಗಿರಲಿ, ಹಿರಿಯರಾಗಿರಲಿ, ಅವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯಕ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರ ಪಾತ್ರ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ಈ ಬಗೆಯ ಆರೈಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಹಲವಾರು ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳನ್ನು, ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಲೇಖಕರು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ನಗರದಲ್ಲಿ, ಮಾನಸಿಕ ರೋಗಿಗಳು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಮಾಂದ್ಯರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ; ವೃದ್ಧರ ಆರೈಕೆ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಕೂಡ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸಮಾರಂಭಗಳ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೆಲದಿನಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವುದರಿಂದ ಆತನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿನ ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಂಬಂಧಿಕರು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ಮೊದಲೇ, ಆತನನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಡೀ ದಿನ ಹೇಗೆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಬಹುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರು ಯೋಚಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಈ ಕುರಿತು ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಮಾಹಿತಿ ಹಾಗೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವನ್ನು ಮನೋವೈದ್ಯರು ಮತ್ತು ಆಪ್ತಸಲಹೆಗಾರರು ಒದಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ದುಡಿಮೆಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಬೇಕು. ಕೆಲವೊಂದು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಕ ಖಾಯಿಲೆಯಿಂದ ಉಂಟಾದ ಮಿತಿಗಳಿಂದಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಮಾನಸಿಕ ಖಾಯಿಲೆಗೆ ಒಳಗಾಗುವ ಮೊದಲು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಇರಬಹುದು. ಹೀಗಾದಾಗ, ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರು ಭರವಸೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೇ, ವ್ಯಕ್ತಿಯು ನಿರಾಶನಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು, ಆತನ ಬೆಂಬಲಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ಕೆಲಸ ಕೆಳಮಟ್ಟದ್ದಿರಬಹುದು, ಆದಾಯ ಕಡಿಮೆ ಇರಬಹುದು, ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ವ್ಯಕ್ತಿಯು ದುಡಿಮೆಯ ದಾರಿಗೆ ಪುನಃ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗುವುದೇ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ, ದುಡಿಮೆಯು ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ. ಈ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದ ಬಲದಿಂದಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಖಾಯಿಲೆಯನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುವದು ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಅಸ್ವಸ್ಥನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನಸ್ಸು ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನಸ್ಸಿಗಿಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಉದ್ದೇಗ ಮತ್ತು ಕೋಪವನ್ನು ತರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವುದಾಗಲಿ, ಚರ್ಚಿಸುವುದಾಗಲಿ ಮಾಡಬಾರದು. ಆತನೊಡನೆ ವಾದ-ವಿವಾದಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಬಾರದು. ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಮಾತ್ರಗಳ ಸೇವನೆ ಮತ್ತು ಖಾಯಿಲೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಮತ್ತು ಭಾವನೆಗಳು ಕುಂಠಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಅಸ್ವಸ್ಥನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಡನೆ ಪ್ರೀತಿವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡು, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದ ಮಾತುಗಳ ಮೂಲಕ ಆತನಲ್ಲಿ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಬೇಕು.

ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಅಸ್ವಸ್ಥನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾಗಿ ದುಡಿಯಬೇಕು. ಆತನ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳು ಹಾಗೂ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳೊಡನೆ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರು ಸಂಪರ್ಕವಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಗತ್ಯವೆನಿಸಿದಲ್ಲಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಖಾಯಿಲೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ವಿವರಿಸಬಹುದು. ಇದರಿಂದಾಗಿ, ಕೆಲಸದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಖಾಯಿಲೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಆತನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುವುದು ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಖಾಯಿಲೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಸಹೃದಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ವಿವರಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಇತರರು ಅದನ್ನು ದುರುಪಯೋಗ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೂ ಇರುತ್ತದೆ.

ಮಾತ್ರಗಳ ಸೇವನೆ ಬಹು ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯ. ಪುನಶ್ಚೇತನ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ ಮೇಲೆ, ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಆತನ ಮಾತ್ರಗಳ ಸೇವನೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊರಬೇಕು. ಅಂದರೆ, ಮಾತ್ರಗಳನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ವೈದ್ಯರ ಸಲಹೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ, ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಅಸ್ವಸ್ಥನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಮಾತ್ರಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು, ಮಾತ್ರಗಳ ಸೇವನೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಆತನಿಗೆ ವಹಿಸಬಾರದು.

ಖಾಯಿಲೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ತನ್ನ ಆರೋಗ್ಯ ಉತ್ತಮಗೊಂಡಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಮಾತ್ರಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಲು ನಿರಾಕರಿಸಬಹುದು. ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಮಾತ್ರಗಳ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಬೇಸರಗೊಂಡು, ಅದರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ವಿವಿಧ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಬಹುದು. ಯಾವುದಾದರೂ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಮನವೊಲಿಸಿ, ಮಾತ್ರಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಲು ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕು. ಮಾತ್ರಗಳ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅಡ್ಡ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಅಥವಾ ಇತರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರೂ, ಮಾತ್ರಗಳ ಸೇವನೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಿಲ್ಲಿಸಲೇಬಾರದು. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಲೇ ಮನೋವೈದ್ಯರನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ, ಅವರ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಕೌಟುಂಬಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುವಾಗ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಅಸ್ವಸ್ಥನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾರಂಭಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವಾಗ, ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ, ಆತನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು. ಕುಟುಂಬದ ದೈನಂದಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ (ಮನೆಗೆ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ತರುವುದು, ಅಡುಗೆ ಮಾಡುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ) ಆತನನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿ, ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ವಹಿಸಬೇಕು. ಕಾರ್ಯಕ್ರಮತೆ ಹಾಗೂ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬಹುದು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಪುನಶ್ಚೇತನ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ತಾನು ದೀರ್ಘ ಕಾಲವಿದ್ದು ಬಂದಿದ್ದರೂ, ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರು ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ, ತನ್ನಲ್ಲಿನ್ನೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಲ್ಲ, ಸಾಧನೆ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿವೆ ಎಂದು ಅವನಲ್ಲಿ ಭರವಸೆ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಆತನ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಆತನ ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತವೆ.

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ದೀರ್ಘಕಾಲದವರೆಗೆ ಪುನಶ್ಚೇತನ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ ಮೇಲೆ, ಆತನ ಕುಟುಂಬದವರು, “ಪಾಪ, ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯಲಿ, ನಂತರ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಆತನಿಂದ ಮಾಡಿಸಿದರಾಯಿತು” ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ದೀರ್ಘಕಾಲದವರೆಗೆ ಆತನನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗಿರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಉಂಟಾದ ಅಪರಾಧ ಮನೋಭಾವವೂ ಅವರಿಂದ ಈ ರೀತಿ ಮಾಡಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಖಂಡಿತಾ ಕೂಡದು. ಮಾಡಲು ಏನೂ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಅಸ್ವಸ್ಥನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ‘ಜಡತ್ವ’ ಉಂಟಾಗಿ ಅದು ಸೋಮಾರಿತನಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ‘ಸೋಮಾರಿತನ’ವು ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆತನು ಸದಾ ಕಾರ್ಯನಿರತನಾಗಿರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಆತನ ಹಾಗೂ ಕುಟುಂಬದ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಆತನನ್ನು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವುದು ಆತನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಅಲ್ಲ. ಪುನಶ್ಚೇತನ ಕೇಂದ್ರದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ವೇಳಾಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳೊಂದಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸತತವಾಗಿ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖವಾಗಿಡುವುದು ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಪುನಶ್ಚೇತನ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಆ ವೇಳಾಪಟ್ಟಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ವೇಳಾಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಬುದ್ಧಿಮಾಂದ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸ. ಸಾಧಾರಣ ಹಾಗೂ ಕಡಿಮೆ ಬುದ್ಧಿಮಾಂದ್ಯತೆಯುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಅವರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂಥ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಬಹುದು. ಅಂದರೆ ಇಂಥವರಿಂದ ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಯೋಗದ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲದ ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ತೀವ್ರ ಬುದ್ಧಿಮಾಂದ್ಯತೆಯುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಜೀವಮಾನವಿಡೀ ಪರಾವಲಂಬಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥವರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಸ್ವತಃ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸವಾದರೂ, ಕೆಲವು ಪೋಷಕರು ಅದನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಕಾಳಜಿಯಿಂದ, ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ.

ಡಿಮೆನ್ಸಿಯಾ, ಆಲ್ಜೈಮರ್ಸ್ ಮತ್ತು ಪಾರ್ಕಿನ್ಸನ್ಸ್ ಖಾಯಿಲೆಗಳಿಂದ ನರಳುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತೂ ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸ. ಈ ಖಾಯಿಲೆಯಿಂದ ಗುಣಮುಖವಾಗುವುದು ಅಥವಾ ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಖಾಯಿಲೆಯ ತೀವ್ರತೆ ದಿನದಿನಕ್ಕೂ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗುತ್ತ ಹೋದಂತೆ, ದೇಹವು ಕುಸಿಯುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಲುಪುವುದನ್ನು ಮುಂದೂಡಬಹುದಷ್ಟೆ. ಇಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಕೋಚ ಸ್ವಭಾವ ಹೊರಟುಹೋಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನವರಿಗೆ ಮುಜುಗರ, ಹಿಂಸೆಯುಂಟಾಗುವಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಯಾವಾಗಬೇಕಾದರೂ ಉಂಟು ಮಾಡಬಲ್ಲ. ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕೂಗುವುದು, ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಹರ ಮಾಡುವುದು, ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ಮಲ-ಮೂತ್ರ ವಿಸರ್ಜನೆ, ಸಿಟ್ಟು, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಗಮನವಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ವರ್ತನೆಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಅದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ರಕ್ತದೊತ್ತಡ, ಸಕ್ಕರೆ ಖಾಯಿಲೆ, ಅಸ್ತಮಾದಂತಹ ದೈಹಿಕ ತೊಂದರೆಗಳಿದ್ದರಂತೂ ಮುಗಿದೇ ಹೋಯಿತು. ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ಸ್ಥಿತಿ ಬಂದುಬಿಡಬಹುದು. ತಮಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರರಾದ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಾಕಿ ಸಲುಹಿದ ತಮ್ಮ ತಂದೆ ಅಥವಾ ತಾಯಿ ಇಂತಹ ಹೀನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಲುಪುವುದನ್ನು ನೋಡುವುದು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬಹಳ ಹಿಂಸೆಯ ವಿಷಯ. ಇಂತಹ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರೆ, ಮನೆಯಲ್ಲಿನ